

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119
0032 OSLO

Vår saksbehandler/tlf.
Mads A. Skjelstad/22037472

Vår ref.
14/257-17

Oslo, 19.12.2014

Deres ref.
13/5811

Indikatorer for regionale forskningsfond

Bakgrunn

Vi viser til årets tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet til Forskningsrådet, avsnitt 6.4 – Samlerapport om de regionale forskningsfondene – hvor Forskningsrådet i samråd med de regionale forskningsfondene (RFFene) blir bedt om å utarbeide forslag til eventuelle indikatorer for rapportering av resultater og effekter av fondene. I tillegg blir vi bedt om å ta initiativ til at det kan utvikles felles og standardiserte rapporteringsrutiner for alle fondsregionene.

Vi forstår bestillingen dithen at departementet ønsker to ting:

1. Felles indikatorer for alle de regionale forskningsfondene slik at resultatene deres kan sammenlignes med hverandre, og med annen forskningsinnsats og følges over tid. I tillegg skal indikatorene si noe om RFFenes grad av måloppnåelse.
2. Årsrapporter fra fondene som er bygget opp over en standardisert mal og som inneholder indikatorene nevnt i punkt 1.

Målgruppen for indikatorene og årsrapportene vil være Kunnskapsdepartementet og eventuelt andre interesserte departementer, regionale myndigheter, fondsstyrene og Forskningsrådet.

Om indikatorer

I dette dokumentet brukes indikatorer og måleparametere som synonymer. I korte trekk skal indikatorer for RFFene bidra til å gi svar på hvordan de ligger an til å oppnå KDs mål med ordningen. (Se vedlegg 1)

I sluttrapporten fra følgeevalueringen av de regionale forskningsfondene, NIFU-rapport 45/2013, er målene til Kunnskapsdepartementet og mulige indikatorer for dem diskutert. Rapporten sier at det er

fullt mulig å måle resultatene av fondenes arbeid (kortsiktige virkninger), men at det ikke nødvendigvis er like enkelt å måle effektene (langsiktige virkninger). Årsaken er at finansieringen fra det enkelte fond bare er en av mange faktorer som påvirker langsiktig kunnskapsutvikling, innovasjonsaktivitet og verdiskaping, og at det dermed er utfordrende å isolere effektene av RFF-finansiering fra andre tiltak. Spesielt blir dette vanskelig jo lenger tid det er siden prosjektet er avsluttet. Rett etter avslutning, hvor resultatet for eksempel er en konkret innovasjon, er det lett å måle påvirkningen fra en RFF-bevilgning. Derimot er det flere andre faktorer enn RFF-bevilgningen som påvirker en bedrifts konkurransesituasjon eller et bestemt prosjekts lønnsomhet. NIFU-rapporten henviser til Hervik mfl. (2012) for å illustrere hvor omfattende en oppfølging av effektene kan være. For å kunne si noe om de langsiktige effektene av brukerstyrt forskning har Hervik gjennomført et omfattende opplegg der bedriftene som har fått støtte er fulgt over flere år. Vi henviser for øvrig til NIFU-rapportens kapittel 6 for diskusjonen rundt indikatorer og forskjellen mellom resultat og effekt.

Kunnskapsdepartementets mål for de regionale forskningsfondene er både kort- og langsiktige. NIFU-rapporten konkluderer med at det er mest realistisk å knytte indikatorene til resultatene, de kortsiktige virkningene, og se på både input- og outputindikatorer for disse. Vi velger å følge denne anbefalingen og legge opp til at fremtidige evalueringer tar for seg effektene/de langsiktige resultatene.

Inputindikatorer er knyttet til fordelingen av ressurser gjennom ordningen, altså innsatsen, mens outputindikatorer er basert på resultatrapporteringen fra gjennomførte prosjekter. Indikatorene vil kunne finnes i disse tre informasjonskildene:

- Data fra prosjektdatabasen
- Søknadene
- Fremdrifts- og sluttrapporter fra prosjektene

Inputindikatorer

Under er forslag til inputindikatorer fra hvert enkelt fond. I parentes står det hvilket KD-mål (ref. vedlegg 1) som indikatorene eventuelt er knyttet til.

- Hva har vært fondets årlige disponible midler? (Ikke eget mål, men etterspurt av KD i møte med Forskningsrådet 17.9.14)
 - Bevilgning fra Kunnskapsdepartementet
 - Renteinntekter
 - Overføring fra fjoråret/inngående balanse
- Hvordan har fondets årlige disponible midler fordelt seg? (Ikke eget mål, men etterspurt av KD i møte med Forskningsrådet 17.9.14).
 - Sekretariatet
 - Styret
 - Annen administrasjon
 - Disponerte midler, det vil si midler som det er gitt tilsagn til prosjekter om
 - Udisponerte midler, det vil si midler som kan benyttes til nye tilsagn

For dette punktet ber fondene KD om å komme tilbake til hvilket detaljeringsnivå departementet ønsker. I denne sammenheng er det viktig å merke seg at for underpunktet "Disponerte midler" har ikke fondene systemer som gjør at de kan skille ut de ulike prosjektypene.

- Nye tildelinger gjennom året til kvalifiseringsprosjekter fra næringslivet, offentlig sektor og FoU-institusjoner (*1a*)
- Nye tildelinger gjennom året til regionale bedriftsprosjekter og offentlige prosjekter (*1a*)
- Hvem er samarbeidspartnere (delt inn i FoU/offentlig/næringsliv) i prosjektene som får tilsagn og hvor er de lokalisert (innenfor/utenfor fondsregionen eller internasjonalt)? (*1c*)

Fondene og Forskningsrådet er enige om at det er ønskelig å få fram best mulige data om hvem som er samarbeidspartnere i prosjektene. Forskningsrådet vil i samband med søknadsmottaket begynne å registrere samarbeidspartnerne, slik at det blir mulig å få fram både hvilke typer institusjoner som er samarbeidspartnere og hvor de er lokalisert.

Outputindikatorer

I dag må alle hovedprosjektene som får midler fra forskningsfondene rapportere på parameterne i Forskningsrådets standard sluttrapporter (se vedlegg 2). I tillegg må de rapportere på disse RFF-spesifikke spørsmålene:

- Er samtlige av prosjektets delmål nådd?
- Har tildelte midler fra RFF vært utløsende for gjennomføringen av prosjektet?
- Har tildelte midler fra RFF vært utløsende for samarbeid med forskningsmiljø(er)/bedrifter?
- Er prosjektets hovedmål nådd?
- Skal prosjektet videreføres?
- Har prosjektansvarlig bedrift/institusjon tidligere fått tildelt forskningsmidler fra andre enn RFF?

Basert på disse RFF-indikatorene og på anbefalingen i NIFU-rapporten lister vi i tabellen under opp mulige fremtidige måleparametere for kvalifiseringsprosjekter (KP) og hovedprosjekter fra næringslivet (RBP) og offentlig sektor (ROP). Disse kommer altså da i tillegg til de eksisterende indikatorene i vedlegg 2.

Indikatorer	KP	RBP	ROP	KD-mål (vedlegg 1)
Er prosjektets hovedmål nådd?	X	X	X	1a
Er samtlige av prosjektets delmål nådd?	X	X	X	1a
Har dette prosjektet gitt bedriften nye samarbeidspartnere?	X	X	X	1c
Har tildelte midler fra RFF vært utløsende for samarbeid med forskningsmiljø(er)?	X	X	X	1c
Har tildelte midler fra RFF vært utløsende for samarbeid med bedrifter?	X		X	1c
Har prosjektansvarlig vært involvert i forskningsprosjekter tidligere med ekstern forskningsfinansiering (enten deltaker eller ansvarlig)?	X	X	X	1b, 2a
Har prosjektansvarlig deltatt i EU-finansierte forskningsprosjekter?	X	X	X	5
Er det også søkt om midler til prosjektet fra andre offentlige aktører, f.eks. Innovasjon Norge?		X	X	5
Er prosjektansvarlig tilknyttet en klynge innenfor VRI/ NCE /Arena-programmet eller andre?	X	X	X	3b og 5
Planlegger dere å videreføre prosjektet i en ny søknad til RFF eller Forskningsrådet?	X			1b
Hvor skal det søkes om midler til et eventuelt hovedprosjekt (RFF, FR, IN, EU)?	X			5
Vil det søkes om videre støtte fra EUs forskningsprogrammer til prosjektet?		X	X	5
Er prosjektet basert på et tidligere RFF-kvalifiseringsprosjekt?		X	X	2a

Forskningsrådet vil diskutere med fondene hvordan det er mest hensiktsmessig å innhente de aktuelle dataene. Sluttrapporteringen er en mulighet, men det kan også tenkes at det for noen av indikatorene vil kunne være aktuelt med bruk av andre innsamlingsmetoder.

For kvalifiseringsprosjekter kan indikatorene lages uavhengig av om prosjektansvarlig kommer fra næringsliv, offentlig sektor eller FoU-institusjoner, men NIFU-rapporten påpekte at indikatorene i Forskningsrådets sluttrapport (vedlegg 2) ikke er godt nok tilpasset hovedprosjekter fra offentlig sektor. Slik skjemaet er i dag har det et sterkt fokus på bedrifter og næringsutvikling, og det vil derfor gi nyttige data for regionale forskningsfonds betydning for bedrifters innovasjon og verdiskaping. For offentlige virksomheter og organisasjoner med et ikke-kommersielt formål blir det annerledes siden deres fokus i større grad er på tjenesteinnovasjoner og organisatoriske endringer enn produkt- og prosessinnovasjoner. På denne bakgrunn er det ønskelig med en endret versjon av vedlegg 2, tilpasset nettopp prosjekter fra offentlig sektor, men dette bør ikke gjøres uavhengig av Forskningsrådet indikatorarbeid.

Årsrapportene

Målet med årsrapportene er å få frem et nyansert bilde og relevant informasjon om RFFs virkning. Målgruppene er Kunnskapsdepartementet, regionale myndigheter og fondsstyrene. Årsrapportene bør inneholde to elementer:

1. Årets indikatorer og en diskusjon av hvordan de har utviklet seg de siste årene
2. Erfaringsutviklingen og kompetansebyggingen som de enkelte fondene har bidratt med.

Slik det er i dag er ikke årsrapportene fra RFFene ensartet utformet. De inneholder heller ikke de samme nøkkeltallene. Det finnes en anbefalt disposisjon som ble utarbeidet i samarbeid mellom fondene og Forskningsrådet i 2010, men det er litt ulike måter å følge denne på både mht. om alle punktene er med og hva som legges inn under de ulike overskriftene. Det finnes to måter å løse dette på:

1. Felles mal. I så fall må dagens mal revideres i samråd med fondene og forankres og forklares slik at den resulterer i mer ensartede rapporter fra og med rapporteringen for 2014. Fondene vil uansett ha frihet til å komme med tilleggsinformasjon som de selv mener er relevant for målgruppene til nettopp deres rapport (f.eks. fondsstyrer og fylkesting). Denne tilleggsinformasjonen kan også være gode eksempler/case som viser *effektene* av fondenes arbeid.
2. Ikke felles mal, men standardvedlegg. På denne måten kan fondene ha den disposisjonen de selv ønsker, mens indikatorene som Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet etterspør kommer på en standardisert form, f.eks. som et tabellvedlegg.

Det er gode argumenter for begge disse modellene, og Forskningsrådet og fondene vil så raskt som mulig bli enige om hvilken som skal velges.

Måling av effekter

De fleste målene i vedlegg 1 dekkes av indikatorene over, men som nevnt tidligere har KD flere effektmål for de regionale forskningsfondene som det ikke er så lett å finne spesifikke RFF-indikatorer for. Vi anbefaler derfor at målene 1a, 1b, 2a, 3a og 4 blir nærmere evaluert med jevne mellomrom.

Videre arbeid

De regionale forskningsfondene er opptatt av at flest mulig av indikatorene kan hentes automatisk, og helst ved hjelp av Forskningsrådets elektroniske søknadsbehandlingssystem. I de tilfellene indikatorene hentes inn årlig eller etter prosjektlutt kan man gjøre det ved hjelp av elektroniske spørreskjemaer som f.eks. Questback. Hvordan dette skal og kan gjøres vil utredes i løpet av nærmeste fremtid slik at nye kontrakter kan inneholde oppdaterte krav til rapportering.

Selv om vi ønsker å ha mer enhetlige årsrapporter allerede for inneværende år, er det for sent å ta med de nye indikatorene allerede nå, og de vil derfor ikke kunne hentes inn før til årsrapporten for 2015.

Som nevnt over er det behov for andre generelle indikatorer for regionale offentlige prosjekter, men gitt at de må ses i sammenheng med Forskningsrådets indikatorarbeid, er det ikke mulig å gi en konkret tidsplan i skrivende stund.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Elise Husum
Avdelingsdirektør
Regional avdeling

Dette dokumentet er ekspedert uten underskrift

Vedlegg 1 – Mål for regionale forskningsfond

Fra Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond av 23.10.2009, avsnitt 1. Merk at nummereringen er gjort av oss for lettere å koble målene opp mot indikatorene.

De regionale forskningsfondene har som formål å:

1. Styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling [og herunder]
 - a) Finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet innenfor regionenes prioriterte innsatsområder.
 - b) Medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter øker sin innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft ved å initiere og ta i bruk resultater fra FoU.
 - c) Stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koblingene til næringsliv og offentlig sektor i egen region.
2. Mobilisere til økt FoU-innsats i regionene [og herunder]
 - a) Bidra til at bedrifter og offentlige virksomheter hever sin kompetanse og innovasjonsevne ved å engasjere seg i FoU-arbeid.
 - b) Styrke dialogen om forskningens relevans for regionale behov.
3. Bidra til økt forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene [og herunder]
 - a) Bidra til langsiktig, grunnleggende kompetanseutvikling i FoU-institusjoner regionalt innenfor regionenes prioriterte satsingsområder.
 - b) Knytte institusjonenes FoU-kompetanse tettere til øvrige regionale FoU-aktiviteter.
4. Skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i relasjon til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktiviteter.
5. Sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter.

Fondsstyrene for fondsregionene Nord-Norge, Midt-Norge og Innlandet skal også ivareta samiske forskningsinteresser og -behov, men indikatorer for dette målet blir ikke diskutert i dette dokumentet.

Vedlegg 2 – parametere i Forskningsrådets sluttrapporter (og fremdriftsrapporter)

Resultatformidling

Formidlingstiltak gjennomført mot relevante målgrupper
Almenrettede formidlingstiltak
Oppslag i massemedia

Kommersielle resultater med bidrag fra prosjektet

Ferdigstilte nye/forbedrede produkter
Ferdigstilte nye/forbedrede prosesser
Ferdigstilte nye/forbedrede tjenester
Registrerte patenter
Inngåtte lisensieringskontrakter

Ny virksomhet

Nye foretak som følge av prosjektet
Nye forretningsområder i eksisterende bedrift

Innføring av nye/forbedrete metoder/modeller/teknologier for økt verdiskapning

Innført ny teknologi/prosess/tjeneste i eget foretak
Samarbeidende bedrifter som har innført ny teknologi/prosess/ tjeneste
Bedrifter utenfor prosjekter som har innført nye/forbedrete teknologi/prosess/tjeneste

Doktorgrader

Avlagte doktorgrader

Publisering

Publiserte artikler i vitenskapelige tidsskrifter
Publiserte artikler i andre faglige tidsskrifter
Utgitte bøker
Publiserte foredrag fra nasjonale møter/konferanser
Publiserte foredrag fra internasjonale møter/konferanser
Øvrige rapporter, foredrag, presentasjoner fra faglige møter